

11. Цивільне право в Україні: Курс лекцій: У 6-ти томах. Т. 1 / Р. Б. Шишка (керівник авт. кол.), О. Л. Зайцев, Є. О. Мічурін та ін.; За ред. Р. Б. Шишки та В. А. Кройтора. Харків : Національний університет внутрішніх справ. 2004. 417 с.

Ключові слова: цивільне право, функції цивільного права, функції права, структура функції цивільного права, засоби реалізації функції цивільного права.

Key words: civil law, functions of civil law, functions of law, structure of the function of civil law, means of realization of the function of civil law.

ОМЕЛЬЧУК ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

РЕЄСТРАЦІЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Реєстрація цивільних прав є надзвичайно важливою функцією органів державної влади та нотаріату. Саме реєстрація цивільного права є запорукою спокою правоволодільця та гарантією захисту такого права від посягань третіх суб'єктів. Процедурно реєстрація цивільних прав пов'язана з безперервним та публічним функціонуванням єдиних державних реєстрів, однак в умовах воєнного стану функціонування Державного реєстру речових прав та інших державних реєстрів є обмеженим.

Слід зазначити, що обмеження прав осіб є вимушеним заходом підтримки режиму обороноздатності країни та забезпечення функціонування національної економіки. Ряд обмежень, введених в дію спеціальним воєнним законодавством, стосуються як нормального функціонування цивільного обігу, так і окремих видів діяльності, таких як нотаріальне засвідчення юридичних фактів, публічний доступ до окремих державних реєстрів, окремих видів підприємницької діяльності тощо.

У перший день військової агресії РФ в Україні було призупинено роботу Державного реєстру речових прав на нерухоме майно і Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань з метою недопущення зі сторони ворога будь-яких несанкціонованих дій щодо інформації з єдиних державних реєстрів. Згодом особливості державної реєстрації в умовах воєнного стану були врегульовані постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2022 № 209 «Деякі питання державної реєстрації в умовах воєнного стану та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164». Постановою визначено, що в умовах

воєнного стану державна реєстрація проводиться з урахуванням певних особливостей [2].

На час війни окремими державними органами почали прийматися заходи для відновлення реєстраційних процедур в умовах воєнного стану, так замість державної реєстрації прав на землю була запроваджена державна реєстрація договорів про використання земель, про що повідомило профільне Міністерство аграрної політики та продовольства України: «Державну реєстрацію таких договорів здійснюють районні військові адміністрації у Книзі державної реєстрації землеволодінь і землекористувань в умовах воєнного стану. Права оренди та інші права на землю виникають з моменту проведення державної реєстрації відповідних договорів» [3].

Як слушно зазначає Є. Даниленко, сам факт відкриття доступу до окремих державних реєстрів та можливість здійснення окремих реєстраційних дій вже є позитивним для бізнесу [4]. Нажаль, широкомасштабні бойові дії в окремих регіонах нашої держави продовжують вестися, а окремі адміністративні райони залишаються окупованими регулярною армією РФ, що не створює умов для відновлення нормального функціонування реєстрації цивільних прав. Отже, необхідно шукати шляхи вирішення існуючих проблем з урахуванням нівелювання тих ризиків для статусу суб'єктів цивільного права, про які неодноразово йшлося в мотивувальній частині законодавчих актів, які приймаються з метою обмеження реєстраційних процедур.

Слушними в даних умовах видаються пропозиції використання переваг блокчейн-технологій, що покликані забезпечити вихід на новий рівень захисту інформації в межах Державних реєстрів, та повинні стати вагомим інструментом боротьби з рейдерством на корупцією в питаннях виникнення та переходу прав на нерухомість в Україні. Як зазначає І.О. Непомнящая, завдання покращення технологічного функціоналу доступу до Державного реєстру та формування прозорих умов користування реєстром нотаріусами та реєстраторами повинно висуватися перед представниками виконавчої влади, а його вирішення дозволить забезпечити сприятливе середовище для ефективного функціонування Державного реєстру прав та інших реєстрів [4].

Таким чином, на сьогоднішній день державою створюються умови для відновлення повноцінного функціонування інституту реєстрації цивільних прав, однак питання є значно глибшим за дотримання безпеки існуючих механізмів реєстрації та потребує глобальної переробки підходів до подальшого вдосконалення єдиних державних реєстрів та розробки нової концепції публічності таких реєстрів.

Список використаних джерел:

1. Даниленко Є. Реєстрація юридичних осіб в умовах воєнного стану: можливості та проблеми. *Лігазакон*. 2022. https://biz.ligazon.net/analitics/210554_restratsya-yuridichnikh-osb-v-umovakh-vonnogo-stanu-mozhливost-ta-problemi

2. Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2022 № 209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-%D0%BF#Text>
3. На час війни в Україні введено держреєстрацію договорів замість реєстрації прав. *Agravery.com*. 2022. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/nac-cas-vijni-v-ukraini-vvedeno-derzreestraci-u-dogovoriv-zamist-reestracii-prav>
4. Непомящая І.О. Цивільно-правовий аспект реєстрації майнових прав. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14773?show=full>

Ключові слова: реєстрація цивільних прав, воєнний стан, державні реєстри, реєстраційні процедури, блокчейн-технології.

Key words: registration of civil rights, martial law, state registers, registration procedures, blockchain technologies.

ОРЗІХ ЮРІЙ ГЕННАДІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ У НОТАРІАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: НА ПРИКЛАДІ СПАДКУВАННЯ

Війна та воєнний стан в Україні продовжують впливати на життя людей і всієї країни в цілому. На жаль тривалість воєнного стану та війни в країні породжує та затверджує нові реалії повсякденного життя, трансформуючи в тому числі і правову реальність, створюючи реальність нового роду – «правову повсякденність воєнного стану». Це спричиняє залежність певного роду: Чим далі триває війна, тим більш звичайним та повсякденним стають її правові реалії. З огляду на це, фраза «правова повсякденність воєнного стану» не потребує слів «в умовах...». Скоріш за все, чим далі буде тривати війна тим скоріше ми спостерігатимемо все частіше використання слів «в умовах...» не з фразою «в умовах воєнного стану», а з фразою «в умовах мирного часу». Наразі ми стаємо свідками зміни правової повсякденності з правової повсякденності мирного часу на правову повсякденність війни та воєнного стану.

Звісно, що впливаючи на правову повсякденність змін зазнає і правозастосування. Це пов'язано із тим, що ми змушені констатувати практичну неготовність законодавства України до реалій війни про що свідчить шалена кількість нормативно-правового матеріалу, який було прийнято за період війни.